

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kasvinterveyden
suojelamisesta annetun lain muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kasvinterveyden suojelemisesta annettua lakia siten, että kasveille ja kasvituotteille haitallisia kasvintuhoojia koskevia laboratorioanalyysieihin liittyviä tehtäviä voitaisiin tarpeen mukaan antaa yliopistoille, tutkimuslaitoksille ja yksityisille laboratorioille tehtäväksi. Esitys perustuu kasveille ja kasvituotteille haitallisten organismien yhteisöön kulkeutumisen ja siellä leviämisen estämiseen liittyvistä suojaustoimenpiteistä annetun direktiivin muutokseen, jolla mahdollistettiin virallisten

laboratorioanalyysien delegointi myös muille kuin viranomaiselle.

Esityksen tavoitteena on turvata Suomen hyvä kasvinterveyden tilanne myös jatkossa, antamalla Elintarviketurvallisuusvirastolle (Evira) mahdollisuus tarvittaessa delegoida virallisten näytteiden laboratorioanalyysija sekä kotimaisille että ulkomaisille tutkimuslaitoksille, yliopistoille ja yksityisille laboratorioille, jos nämä täyttävät tietyt vaatimukset.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö Suomessa ja Euroopan Unionissa

Kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 702/2003 (jäljempänä kasvinterveyslaki) nojalla laboratorioanalyysijä voi tällä hetkellä tehdä vain Evira viranomaisvastuulla. Lainsäädännön vaatimus on perustunut kasveille ja kasvituotteille haitallisten organismien yhteisöön kulkeutumisen ja siellä leviämisen estämiseen annettuun neuvoston direktiiviin 2000/29/EY (jäljempänä kasvinterveysdirektiivi), jonka mukaisesti jäsenvaltioiden vastuussa olevat, viralliset toimielimet voivat delegoida niille kyseisessä direktiivissä osoitetut tehtävät, laboratoriokokeet mukaan luettuina, suoritettavaksi ainoastaan sellaiselle oikeushenkilölle, joka virallisesti hyväksytyjen sääntöjensä nojalla on vastuussa yksinomaan erityisistä julkisista toiminnoista.

Kasvinterveysdirektiiviä on muutettu 26 päivänä marraskuuta 2009 annetulla neuvoston direktiivillä 2009/143/EY siten, että laboratorioanalyysit voidaan delegoida paitsi viranomaisille, myös muille oikeushenkilöille, kuten yliopistoille, tutkimuslaitoksille tai yksityisille laboratorioille edellyttäen, että ne täyttävät tietyt vaatimukset. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät kansalliset säädökset voimaan ennen 1 päivää tammikuuta 2011. Eduskuntaa on informoitu kasvinterveysdirektiivin muutoksesta maa- ja metsätalousministeriön kirjelmällä EU/2009/1186 marraskuussa 2009. Valtioneuvosto ja maa- ja metsätalousvaliokunta suhtautuivat esitykseen yleisiltä osiltaan myönteisesti ja pitivät hyvänä mahdollisuutta delegoida laboratorioanalyysijä (U 68/2009 vp ja 28/2009 vp).

1.2 Nykytilan arviointi

Suomessa Eviran tehtävänä on osaltaan pyrkiä estämään kasvinterveyslaissa tarkoitettujen vaarallisten kasvintuhoojien asettuminen pysyvästi maahan. Kasvinterveyslain

edellyttämät laboratorioanalyysit tehdään Evirassa.

Vuosittain toistuvien laboratorioanalyysien lukumäärä on lisääntynyt viime vuosina sellaisten kasvintuhoojien osalta, joille on jo kehitetty tarkat laboratorioanalyysit. Käytettävät laboratorioanalyysit perustuvat Euroopan ja Välimeren maiden kasvinsuojelujärjestön (jäljempänä EPPO:n) diagnostiikka-protokolliin tai Euroopan unionin neuvoston kontrollidirektiiveistä peräisin oleviin analyysimenetelmiin. Säännöllisin väliajoin toistuvia laboratorioanalyysijä ovat esimerkiksi vuosittaisiin kasvintuhoojakartoituksiin, EU:n komission tiettyjä kasvintuhoojia koskeviin hätätoimenpidepäätöksiin sekä tuontiin, vientiin ja markkinavalvontaan liittyvät analyysit ja näistä saatavien tulosten perusteella tehtävät lisäanalyysit. Ehdotetun lainmuutoksen myötä Evira voisi tarvittaessa delegoida toistuvia laboratorioanalyysijä valtuutetuille laboratorioille. Myös joidenkin näytteiden esikäsittelytehtäviä voi olla tarpeen delegoida valtuutetuille laboratorioille.

Kasvintuhoojien toteamiseksi ja vahvistamiseksi tehtävät laboratorioanalyysit saattavat joskus olla luonteeltaan erittäin teknisiä ja liittyä eri tieteenaloihin. Tällöin analyysien suorittamiseen voidaan tarvita useantyyppisiä, kalliita teknisiä laitteita ja erittäin erikoistunutta laboratoriohenkilökuntaa, joka pystyy mukautumaan diagnostiikkamenetelmien nopeaan kehitykseen. Erityisosaamista vaativien tunnistamistehtävien siirtäminen tarvittaessa yliopistojen ja tutkimuslaitosten eri asiantuntijoille on täten perusteltua.

Jotta kasvinterveyden haasteisiin voitaisiin jatkossakin vastata, tulisi Suomessa käytävissä olevat voimavarat kasvintuhoojien tutkimuksen ja analysoinnin alueella yhdistää ja lisäksi lisätä yhteistyötä muiden jäsenvaltioiden kanssa. Mahdollisuuksista laboratorioanalyysien uudelleenjärjestelyyn on keskusteltu luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän alaisessa Lynet – laboratoriotyöryhmässä. Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymästä säädetään valtioneuvoston asetuksella 797/2009 ja siihen kuuluvat Eviran lisäksi Metsäntutkimuslaitos

(Metla), Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT), Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL), Suomen ympäristökeskus (SYKE) ja Geodeettinen laitos. Yhteinliittymän yhtenä tehtävänä on edistää luonnonvara- ja ympäristöalan tutkimuslaitosten, yliopistojen, yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen välistä yhteistyötä ja koordinoita asiantuntijapalvelujen tuottamista. Tutkimuslaitoksilla on usein erikoistuneita teknisiä laitteita ja erikoisosaamista, joita mahdollisesti tarvittaisiin tiettyjen tuntemattomampien kasvintuhoojien tunnistamiseksi. Metla on jo nyt tehnyt metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain (263/1991) nojalla laboratorioanalyysijä metsän tuholaitosten tunnistamiseksi ja sille voitaisiin kasvinterveyslain muutoksen myötä antaa mahdollisuus tehdä tuholaitosten analyysijä jatkossa tarvittaessa myös kasvinterveyslain nojalla.

2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi kasvinterveyslakiin säännökset laboratorioanalyysien delegoimisesta ja laboratorioiden hyväksymisestä delegoitavan tehtävän suorittamiseen. Laboratorioanalyysien tekemistä ei ole kaikilta osiltaan tarpeellista keskittää viranomaistoiminnaksi. Analyysien pohjalta tehtävät päätökset tekisi kuitenkin aina Evira kasvinterveysviranomaisena tai Elinkeino- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) toimialueellaan.

Ehdotuksen mukaan Evira voisi käyttää tiettyissä viranomaista avustavissa laboratorio-tehtävissä apunaan muita julkisoikeudellisia tai yksityisoikeudellisia tahoja. Delegoitavia laboratorioanalyysijä tekevät oikeushenkilöt voisivat siten olla myös varsinaisen viranomaisorganisaation ulkopuolisia tahoja.

Laboratorioanalyysit voitaisiin kuitenkin delegoida vain silloin, kun Evira voisi varmistaa, että valtuutettu laboratorio sille delegoituja tehtäviä suorittaessaan toimii puolueettomasti, analysoi luotettavasti ja varmistaa tarvittavan tietosuojan, ja ettei sen muusta toiminnasta aiheudu eturistiriitaa. Eviran tulisi varmistaa laboratorioiden pätevyys delegoituihin tehtäviin ennen laboratorion hyväksymistä. Käytännössä analyysien sisältö sekä

laboratorioiden ja niiden henkilökunnan pätevyysvaatimukset ja muut ehdot voisivat vaihdella esimerkiksi selvittävänä olevan kasvintuhoojan mukaan. Laboratorioilla tulisi kuitenkin aina olla riittävä ammattitaito ja perehtyneisyys tehtävän kohteena olevaan analyysiin ja laboratorioille hyvän laboratoriokäytännön mukaan asetettaviin vaatimuksiin. Laboratorioiden henkilökunta toimisi avustavassa tehtävässään virkavastuulla ja hyvän hallinnon vaatimusten mukaisesti.

Valtuutettujen laboratorioiden muut kuin tässä esityksessä ehdotetut viranomaista avustavat tehtävät eivät kuulu julkiseen hallintotehtävään, eikä esityksellä ole vaikutuksia laboratorioiden muihin tehtäviin. Julkisen hallintotehtävän hoitamisessa laboratorioiden olisi aina varmistettava luottamuksellisten tietojen suoja.

Laboratorioanalyysijä olisi mahdollista siirtää myös muissa yhteisön jäsenmaissa sijaitsevien valtuutettujen tai viranomaislaboratorioiden tehtäväksi. Vastavuoroisuusperiaatteen mukaisesti erillistä Eviran hyväksyntää ei tarvittaisi, jos laboratorio on jo saanut tässä laissa ehdotetun vastaavan hyväksynnän jäsenmaassa.

3 Ehdotetut muutokset

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi lakiin kasvinterveyden suojelemisesta uusi luku 4 a. Lukuun ehdotetaan kolmea pykälää.

15 a §. Tutkimuslaboratoriot. Pykälässä säädettäisiin, että kasvinterveyslain ja sen nojalla annettujen säännösten edellyttämät analyysit tulisi tehdä Evirassa, Eviran kirjallisesti hyväksymissä valtuutetuissa laboratorioissa tai Euroopan unionin jäsenvaltion hyväksymässä laboratoriossa.

Pykälässä mainittuja valtuutettuja laboratorioita voisivat olla esimerkiksi yksityiset laboratoriot, joille Evira voisi tarvittaessa siirtää sellaisia toistuvia laboratorioanalyysijä, joille on jo kehitetty tarkat laboratorioanalyysit. Käytettävät laboratorioanalyysit perustuvat esimerkiksi EPPO:n diagnostiikka-protokollin tai EU:n neuvoston kontrollidirektiiveistä peräisin oleviin analyysimenetelmiin. Eviran valtuuttamina laboratorioina voisivat myös tarvittaessa toimia yliopistot ja

tutkimuslaitokset, jotka pystyisivät tekemään yhteistyössä Eviran kanssa pitkälle erikoistuneita analyysejä sellaisten kasvintuhoojien tunnistamiseksi ja varmistamiseksi, joita ei esiinny Suomessa tai edes EU:ssa. Nämä tutkimukset edellyttävät kalliita teknisiä laitteita ja erikoistunutta laboratoriohenkilökuntaa, joka pystyy mukautumaan diagnostisten menetelmien nopeaan kehitykseen. Yksittäisen uuden kasvintuhoojan tunnistamiseen ei aina löydy valmista tutkimusmenetelmää, joten valtuutetun tutkimuslaitoksen tehtävänä olisi tällöin auttaa kasvintuhoojan tunnistamisessa ja mahdollisesti kehittää tunnistamismenetelmää.

Säännöksen mahdollistama ulkopuolisen asiantuntemuksen käyttö Eviran asiantuntemuksen ohella nopeuttaisi analyysitulosten saatavuutta ruuhkatilanteissa ja erityisosaimista vaativissa tilanteissa. Kasvintuhoojien nopea toteaminen on tärkeää kasvinterveystilanteen hallinnassa.

15 b §. *Valtuutetun laboratorion hyväksyminen.* Tähän pykälään sisällytettäisiin säännökset laboratorioden hyväksymisestä ja valtuutuksesta.

Laboratorioden pätevyyttä arvioidessaan Evira ottaisi huomioon laboratorioden teknisen valmiuden ja aikaisemmat tutkimusaiheeseen liittyvät mittaukset, tutkimukset ja selvitykset sekä henkilöstön asiantuntemuksen ja kokemuksen. Laboratorioilla tulisi olla kirjallinen laatujärjestelmä ja niiden olisi pystyttävä osoittamaan tekemiensä määrittysten luotettavuus. Arvioidessaan analyysien luotettavuutta Evira voisi edellyttää kyseisten analyysien akkreditointia tai muuta hyväksymismenettelyä, jonka perusteella laboratorioden pätevyys ja niiden antamien todistusten uskottavuus voitaisiin luotettavasti todeta. Lisäksi laboratoriolle siirrettyjen tehtävien ja sen muiden toimien toteuttamisen välillä ei saisi olla eturistiriitaa.

Evira hyväksyisi laboratoriot hakemuksesta esittämiensä analyysitarpeiden pohjalta. Hyväksymisen edellytyksenä olisi, että laboratorio täyttää 1 momentissa säädetyt vaatimukset. Valtuutus annettaisiin määräajaksi tai toistaiseksi. Uudelleenarviointi voitaisiin tehdä tarvittaessa ja aina ennen uutta määräaika.

Laboratorion olisi aina viipymättä ilmoitettava Eviralle sen toiminnassa tapahtuvista sellaisista muutoksista, joilla olisi vaikutusta sen hyväksymisedellytyksiin.

Laboratorioanalyysijä olisi mahdollista siirtää myös muissa yhteisön jäsenmaissa sijaitsevien valtuutettujen tai viranomaislaboratorioden tehtäväksi. Koska laboratoriot olisivat jo kyseisen jäsenmaan valtuuttamia, ei erillistä Eviran hyväksyntää enää tarvittaisi.

15 c §. *Valtuutettujen laboratorioden valvonta.* Valtuutettujen laboratorioden valvonta tulisi järjestää asianmukaisesti.

Evira valvoisi laboratorioden toimintaa ja voisi tarvittaessa kehottaa laboratorioita korjaamaan toiminnassa havaitut puutteet määräraikaan mennessä. Mikäli laboratorio ei kehotuksesta huolimatta korjaa puutteita annetussa määräajassa, Evira voisi peruuttaa hyväksymisen. Hyväksymisen peruuttaminen voisi tulla kysymykseen silloin, jos laboratorion toiminta ei enää täyttäisi asetettuja vaatimuksia.

Avustavaan tehtävään hyväksytyistä laboratorioista olisi valvonnan kannalta tarkoituksenmukaista ja välttämätöntä pitää rekisteriä. Eviran pitämään rekisteriin tulisi merkitä hyväksytyin laboratorion nimi, yhteystiedot, arvioinnin piirissä olevat tutkimusmenetelmät ja laboratoriossa tutkimuksista vastaan henkilön nimi.

Kolmannessa momentissa viitattaisiin yleishallintolakeihin, vahingonkorvauslakiin ja rikoslakiin, joilla turvattaisiin nykyisen lainsäädännön tavoin hyvä kasvinterveystilain mukainen hallintoasioiden valmistelu myös ulkopuolisia asiantuntijoita käytettäessä. Rekisterin hallinnointiin sovellettaisiin maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettua lakia.

4 Esityksen vaikutukset

Tavoitteena on varmistaa nopea rutiinitutkimustulosten saanti sekä riittävä tietotaito uusien, Suomessa ennen esiintymättömien kasvintuhoojien toteamiseksi ja varmistamiseksi, mikä osaltaan nopeuttaa tarvittaviin torjuntatoimiin ryhtymistä.

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Jos Evira delegoisi laboratorioanalyysijä yksityisille laboratorioille, yliopistoille ja tutkimuslaitoksille, aiheutuisi tästä Eviralle kuluja. Kulujen määrään vaikuttaisi delegoitujen analyysien luonne ja niiden määrä. Evira tekee vuosittain n. 12 000 kpl kasvinterveyslain mukaisia analyysijä, joista osa olisi mahdollista antaa ulkopuolisille laboratorioille tehtäväksi. Toisaalta Evira samalla säästäisi omia resurssejaan muuhun tarpeelliseen käyttöön, jolloin kulujen voidaan arvioida kompensoituvan vastaavilla säästöillä. Valtuutettujen laboratorioiden hyväksyntä ja niille delegoidut analyysit toteutettaisiin päätettyjen valtiontalouden kehysten ja linjausten puitteissa.

Lainmuutos mahdollistaisi sen, että Evira voisi toimijoiden pyynnöstä tehdä itse maksullisia laboratorioanalyysijä muiden kuin virallisiin näytteisiin liittyvien kasvintuhoojien osalta. Tästä tulisi Eviralle tuloja.

Taloudellisia vaikutuksia aiheutuisi myös Eviralta laboratorioanalyysijä vastaanottaville valtuutetuille laboratorioille, sillä niiden olisi mahdollisesti ensin hankittava käytettävälle analyysimenetelmälle akkreditointi. Tyypillisesti akkreditointi yhdelle analyysimenetelmälle maksaa akkreditointiin käytetyn työmäärän mukaan vähintään 5 500—7 500 euroa. Kuluja aiheutuisi vielä lisää mahdollisesta alustavasta arviointikäynnistä sekä matkakuluista ja määräaikaisarvioinnista.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Viime vuosina kasvintuhoojia koskevien laboratorioanalyysien lukumäärä on lisääntynyt ja ilmastonmuutoksen ja kasvaneen kansainvälisen kaupankäynnin myötä odotetaan uusia kasvintuhoojia löytyvän lisää. Nyt kaikki kasvinterveyslaissa edellytetyt laboratorioanalyysit tehdään Evirassa. Vaikka tutkittavien kasvintuhoojien määrän ennustetaan nousevan, ei Eviran henkilöresursseihin ole odotettavissa muutosta. Lisääntyviin kasvinterveyden haasteisiin on etsittävä ratkaisua muulla tavoin.

Toistuvien laboratorioanalyysien antaminen valtuutettujen yksityisten laboratorioiden tehtäväksi lisäisi Eviran tehtäviä jonkin verran laboratorioiden hyväksyjänä, valvojana ja rekisterinpitäjänä. Valtuutetuille laboratorioille ruuhkahuippuina delegoitavat analyysit parantaisivat osaltaan kasvinterveyttä, kun tutkimustulokset saataisiin nopeammin ja torjuntatoimiin voitaisiin ryhtyä aikaisemmin. Valtio korvaa vuosittain 1—2 miljoonaa euroa karanteenikasvintuhoojien torjuntatoimenpiteiden vuoksi aiheutuvista kustannuksista viljelijöille. Torjuntatoimenpiteiden aloittaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa heti kasvintuhoojan esiintymisen varmistuttua laboratorioanalyysissä vähentäisi torjuntakustannuksia, koska esiintymän alkuvaiheessa ennen tuhoojien leviämistä tuotannossa torjunta onnistuu paremmin ja nopeammin.

Uusien kasvintuhoojien tunnistaminen ja vahvistaminen saattaa edellyttää myös sellaista erityisasiantuntemusta ja pitkälle erikoistuneita analyysijä laitteilla, joita ei välttämättä ole Eviran käytettävissä. Ehdotettu kasvinterveyslain muutos antaisi Eviralle mahdollisuuden antaa analyysijä tutkimuslaitosten tai yliopistojen tehtäväksi. Laboratorioanalyysijä olisi mahdollista siirtää myös muissa yhteisön jäsenmaissa sijaitsevien valtuutettujen ja viranomaislaboratorioiden tehtäväksi.

Ehdotettu lainmuutos antaisi Eviralle myös mahdollisuuden harjoittaa maksullista laboratoriotoimintaa muiden kuin virallisia näytteitä koskevien kasvintuhoojien osalta. Toimijat voisivat tilata Eviralta kasvintuhoojia koskevia laboratorioanalyysijä ostopalveluna.

4.3 Ympäristövaikutukset

Kasvinterveyttä koskevan lainsäädännön tavoitteena on pitää yllä Suomen hyvä kasvinterveystilanne ja estää maa-, metsä- ja puutarhataloudelle vaarallisten kasvintuhoojien leviäminen Suomeen. Kasvintuhoojien nopea tunnistaminen mahdollistaisi hävittämistoimenpiteisiin ryhtymisen jo varhaisessa vaiheessa, ennen kuin tuholainen ehtisi levitä ja aiheuttaa laajaa tuhoa maa-, metsä- tai

puutarhataloudessa. Haitallisia ympäristövai-
kutuksia voitaisiin vähentää, kun käytettävi-
en kasvinsuojeluaineiden määrä, sekä alue,
joilla niitä käytettäisiin, olisi pienempi var-
haisen kasvintuhoojan havaitsemisen ja tun-
nistamisen vuoksi.

4.4 Yritysvaikutukset

Laboratoriot tehtävien delegoimisesta ruuh-
katilanteissa Evirasta valtuutetuille laborato-
rioille hyötyisivät myös viljelijät sekä maa-,
metsä- ja puutarhatalouden yritykset. Nämä
saisivat nopeasti tiedon haitallisista kasvintu-
hoojista ja voisivat jo mahdollisimman var-
haisessa vaiheessa ryhtyä hävittämistoimen-
piteisiin. Esimerkiksi kasvihuoneissa kasva-
tettavien vihannes- ja koristekasvien taimi-
tuotantoaika on suhteellisen lyhyt ja pitkään
jatkuvat torjuntatoimet voivat estää taimien
myynnin asiakkaille kokonaan, koska saastu-
neiden kasvien myyntiä ei voida sallia. Tai-
mien ja valmiiden kasvien toimittaminen asi-
akkaille tapahtuu tiettyssä kasvuvaiheessa ja
tiettyinä toimitusaikoina. Jos myynti oikeaan
sesonkiaikaan ei onnistu, asiakkaat hankkivat
kasvit muilta toimittajilta tai esimerkiksi
muista EU-maista. Tuonti EU-maista taas
saattaisi lisätä kasvintuhoojien leviämris-
kiä. Kasvintuhoojien vuoksi toteutettavien
hävittämistoimenpiteiden mahdollisimman
varhainen aloittamisajankohta on yrityksille
erittäin tärkeää myyntikauden onnistumisen
vuoksi. Lisäksi mahdollisuus laboratorioteh-
tävien delegoimiseen viranomaiselta yksityi-
sille laboratorioille lisäisi kilpailua markki-
noilla sekä mahdollisesti jopa uusien yritys-
ten syntymistä alalle ja tukisi sitä kautta työl-
lisyyttä.

5 Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu virkatyönä
maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyös-
sä Eviran, MTT:n, Metlan ja Helsingin yli-
opiston kanssa.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot
seuraavilta tahoilta Perunantutkimuslaitos,
Metsäntutkimuslaitos, Maa- ja elintarviketa-

louden tutkimuskeskus (MTT), Helsingin
Yliopisto, Tullilaboratorio, Valtion teknilli-
nen tutkimuskeskus (VTT), Suomen siemen-
perunakeskus Oy, Elintarviketurvallisuusvi-
rasto (Evira), Sokerijuurikkaan tutkimuskes-
kus, Maa- ja metsätalousministeriön maata-
lous- ja metsäosastot, (MMM/MEO ja
MMM/MAO), Valtiovarainministeriö (VM),
Oikeusministeriö (OM), Työ- ja elinkeino-
ministeriö (TEM), Maa- ja metsätaloustuotta-
jain keskusliitto (MTK), Svenska lantbruksp-
roducenternas centralförbund (SLC), Ålands
landskapsregering, Kauppapuutarhaliitto,
Puutarhaliitto ja Elinkeino- liikenne- ja ympä-
ristökeskukset (ELY -keskukset).

Kaikki lausuntonsa antaneet pitivät ehdo-
tettua muutosta tarpeellisena. Lausunnoissa
tuli esille, että laboratorioanalyysien perus-
teella tehtäviä torjuntapäätöksiä tekevät Evi-
ran ohella myös ELY -keskusten kasvintar-
kastajat. Sokerijuurikkaan tutkimuskeskus,
TEM ja VM halusivat selkeämmin esille, että
laboratoriotutkimuksia voidaan tarvittaessa
teettää myös muiden jäsenmaiden laboratorio-
issa ja Eviran mukaan tämä tulisi olla mah-
dollista ilman erillistä hyväksymismenette-
lyä. Lisäksi sekä TEM, että OM pitivät tär-
keänä, että laboratoriot velvoitetaan ilmoit-
tamaan Eviralle toiminnassaan tapahtuvista
sellaisista muutoksista, joilla on vaikutusta
hyväksynnän edellytyksiin. VM piti tärkeänä,
että analyysitehtävien delegointi ja laborato-
rioiden auktorisointi hoidetaan päätettyjen
valtionalouden kehysten ja muiden linjaus-
ten puitteissa. OM halusi, että laboratorioi-
den hyväksymistä koskevaa 15 b § täsmenne-
tään perusteluja vastaavaksi siten, että val-
tuutetun laboratorion riippumattomuus ja
henkilökunnan asiantuntevuus kirjoitetaan
pykälään. Selkeyden vuoksi pykälään tulisi
lisätä maininta siitä, onko hyväksyntä annettu
toistaiseksi vai määräajaksi. Lisäksi se piti
tarpeellisena sitoa mahdollisuus peruuttaa
hyväksyntä virheellisen menettelyn tai lai-
minlyönnin vakavuuteen tai toistuvuuteen ja
siihen, ettei laboratorio kehotuksesta huoli-
matta korjannut puutteita viranomaisen aset-
tamassa kohtuullisessa määräajassa.

Lausunnoissa esitetyt huomautukset on
otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon
ehdotusta viimeisteltäessä.

6 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

7 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain, jos tehtävä annetaan lain nojalla, tehtävän antaminen on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä tehtävän antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

Ehdotetun kasvinterveyslain 15 a §:n mukaan Evira voisi käyttää laboratorioanalyyseissä apuna viranomaislaboratorion lisäksi yliopistoja, tutkimuslaitoksia ja yksityisiä laboratorioita. Näiden tutkimusten ja analyysien perusteella tehtävät päätökset tekisi kuitenkin Evira tai valvontaviranomaisena ELY –keskus toimialueellaan.

Ehdotettu toiminta saattaa olla tarkoituksenmukaista siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle, jos viranomaisilla ei ole resursseja hoitaa kaikkia tarkastustoimenpiteitä itse. Tämä voi olla myös taloudellisesti järkevää ja muodostua joustavammaksi ja tehokkaammaksi, sillä asiaan erikoistuneella laboratoriolta on yleensä valmiina tutkimukseen tarvittavia teknisiä laitteita, pitkälle edistyneet oman alansa analyysit ja erikoistunutta henkilöstöä. Valtuutetut laboratoriot toimivat valvontaviranomaisen valvonnassa ja heitä koskevat samat rikosoikeudellista virkavas-

tuuta koskevat säännökset kuin virkamiehiäkin. Valtuutettuihin laboratorioihin sovelletaisiin myös hallintolain 27 ja 28 §:ssä säädettyjä esteellisyysäännöksiä ja 26 §:n säännöstä huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä. Valtuutettujen laboratorioiden on tehtäviä suorittaessaan kiinnitettävä huomiota myös siihen, että toimijan perusoikeus esittää asiantuntijalle omat näkemyksensä äidinkielellään suomeksi tai ruotsiksi toteutuu. Näin ollen pykälässä on turvattu myös perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten asianmukainen toteutuminen.

Perustuslain 80 §:n mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön (PeVL 56/2002 vp) mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delegoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella.

Ehdotetun lain 15 b §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriöllä olisi oikeus antaa asetuksella tarkempia määräyksiä. Koska kyse on tarkkaan rajatusta ja lainsäädännön soveltamista koskevista määräyksistä, voidaan asetuksenantovaltuuden katsoa täyttävän perustuslain 80 §:n 2 momentin vaatimukset. Edellä esitetyin perustein katsotaan, että esitykseen sisältyvä ehdotus voidaan käsitellä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kasvinterveyden suojelemisesta annettuun lakiin (702/2003) uusi 4 a luku seuraavasti:

4 a luku

Laboratoriot

15 a §

Tutkimuslaboratoriot

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten edellyttämät näytteiden käsittelytehtävät ja tutkimukset tulee tehdä Elintarviketurvallisuusvirastossa, Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymässä valtuutetussa laboratoriossa tai Euroopan unionin jäsenvaltion hyväksymässä laboratoriossa.

15 b §

Valtuutetun laboratorion hyväksyminen

Valtuutetun laboratorion tulee olla toiminnallisesti ja taloudellisesti riippumaton. Sillä tulee olla käytössään riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä ja toiminnan edellyttämät tekniset valmiudet. Laboratoriolla tulee olla kirjallinen laatujärjestelmä ja sen on pystyttävä osoittamaan tekemiensä määritysten luotettavuus.

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy laboratorion hakemuksesta valtuutetuksi laboratoriodoksi määrääjäksi tai toistaiseksi. Hyväksymisen edellytyksenä on, että laboratorio täyttää 1 momentissa säädetyt vaatimukset. Valtuutetun laboratorion on viipymättä ilmoitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle toimintansa sellaisista muutoksista, jotka vaikuttavat laboratorion hyväksymisedellytyksiin.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä laboratorion hyväksymisen edellytyksistä.

15 c §

Valtuutetun laboratorion valvonta

Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo, että valtuutettu laboratorio noudattaa tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tämän lain mukaista tehtävää suorittaessaan. Jos laboratorio ei enää täytä 15 b §:ssä säädettyjä hyväksymisen edellytyksiä tai sen toiminnassa muutoin esiintyy vakavia puutteita, Elintarviketurvallisuusviraston on kehotettava laboratoriota korjaamaan puutteet määräajassa. Elintarviketurvallisuusviraston on peruutettava antamansa hyväksyntä, jos laboratorio ei ole korjannut epäkohtaa annetussa määräajassa.

Elintarviketurvallisuusvirasto ylläpitää 1 momentissa tarkoitettua valvontaa varten rekisteriä hyväksytyistä laboratorioista. Rekisteriin merkitään hyväksytyin laboratorion nimi, yhteystiedot, siirretyt tehtävät ja laboratoriossa tutkimuksista vastaavan henkilön nimi.

Henkilötietojen keräämiseen ja tallettamiseen sekä rekisteriin talletettujen tietojen käyttämiseen sovelletaan, mitä maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008) säädetään. Valtuutetun laboratorion on tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan noudatettava, mitä hallintolaissa (434/2003), kielilaisissa (423/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja sähköisestä asioin-

nista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään. Valtuutetun laboratorion henkilöstöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä sen hoidossa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Va-

hingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 27 päivänä elokuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Sirkka-Liisa Anttila*